

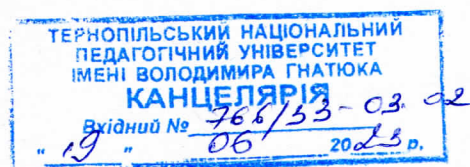
ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри іноземних мов **Биконі Оксани Павлівни** про дисертаційне дослідження **Рубцової Світлани Вячеславівни** «**Формування в майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні**», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі педагогіки за спеціальністю – 011 Освітні, педагогічні науки

1. Ступінь актуальності обраної теми та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Дисертація Рубцової Світлани Вячеславівни присвячена проблемі формування в майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні. Актуальність дослідження не викликає суперечок, оскільки вона зумовлена соціальним замовленням суспільства щодо якісної професійної англомовної підготовки фахівців галузі будівництва та цивільної інженерії; необхідністю володіння професійною лексикою в читанні технічних текстів для подальшої діяльності в реальних життєвих ситуаціях: для розуміння новітньої технічної літератури тощо.

Визначаючи актуальність теми дослідження, дисертантка вказала на її зв'язок з державними та галузевими науковими програмами. Дослідження виконане відповідно до плану комплексних програм науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теоретичні та методичні засади навчання іноземних мов здобувачів освіти різних рівнів» (номер державної реєстрації 0123U101887).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Найважливішим здобутком дисертаційного дослідження є обґрунтування



використання підсистеми вправ з автентичною візуалізацією навчальної інформації для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні майбутніх інженерів спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія; надання уточнення питання передумов добору текстового матеріалу для професійно орієнтованого читання в методиці викладання англійської мови, критеріїв добору лексичного матеріалу та параметрів текстового і візуального матеріалу для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні з використанням автентичної візуалізації навчальної інформації у межах академічної дисципліни «Фахова англійська мова» (ESP); описання визначення поняття *автентична візуалізація навчальної інформації*; обґрунтування використання структурних елементів методів активного читання для професійно орієнтованого активного читання майбутніми інженерами.

3. Нові факти, одержані здобувачем. Щодо наукової новизни одержаних результатів, то дисертанткою *вперше обґрунтовано* й практично розроблено методіку формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні з використанням автентичної візуалізації навчальної інформації; *набуло подальшого розвитку* положення формування англомовної лексичної компетентності студентів ЗВО технічного спрямування; *удосконалено* поняття навичок і умінь в рамках особисто-діяльнісного та студентоцентрованого підходах.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та методичні рекомендації повністю обґрунтовані та подані авторкою у дисертаційному дослідженні та публікаціях.

5. Значення отриманих автором результатів для науки і практики. Аналіз дисертаційного дослідження С.В. Рубцової показує, що воно є науково виваженим, має безсумнівне теоретичне та практичне значення.

Практичне значення дослідження полягає у доборі автентичного матеріалу і розробленні підсистеми вправ і завдань для формування в майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні; створенні навчально-методичного забезпечення до дисципліни «Фахова англійська мова (ESP)» (навчальна робоча програма дисципліни, навчальний посібник з фахової англійської мови для студентів спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія «English for Specific Purposes: English for Civil Engineering», методичні рекомендації до навчального посібника).

Результати дисертаційного дослідження С.В. Рубцової *впроваджено* в освітній процес у Національному авіаційному університеті (м. Київ), Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова та Національному транспортному університеті (м. Київ). *Апробовано* на 6 міжнародних та 5 Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертація Світлани Вячеславівни Рубцової складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі дисертації визначено *предмет, об'єкт, мету, завдання* та теоретичні, емпіричні та експериментально-статистичний *методи дослідження*; сформульовано *наукові положення*, що виносяться на захист; визначено *наукову новизну й практичне значення* здобутих результатів; наведено дані щодо *апробації та впровадження результатів дослідження*, описано *структуру дисертації*.

Слід зазначити, що у вступі дисертанткою було визначено гіпотезу дослідження.

У *першому* розділі дисертації досліджено теоретичні передумови формування в майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні.

У *першому* підрозділі дисертанткою зроблено ретроспективний аналіз активних методів навчання іноземних мов і їх потенціал для формування цієї компетентності. Було наголошено на тому, що у дослідженні слід використовувати комплексний досвід студентів для розширення знань іноземної мови, комбінуючи технічні й динамічні знання.

У *другому* підрозділі розглянуто проблеми формування лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні в моделі активного навчання. Зауважимо, що для реалізації в моделі активного навчання дисертанткою було виокремлено такі методи активного читання, як KWL за Д. Огле (1986) та SQ3R за Ф. П. Робінсоном (1978).

У *третьому* підрозділі досліджено передумови організації освітнього процесу навчальної дисципліни «Фахова англійська мова», які містять цілі англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні для спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія у межах академічної навчальної дисципліни «Фахова англійська мова» та психофізіологічні особливості студентського віку при сприйнятті інформації в освітньому процесі, та які можуть впливати на якість формування загальних і фахових компетентностей майбутніх інженерів.

Значний вклад у теорію та практику викладання іноземних мов є створення методики формування у майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні в умовах контекстного навчання, яка описана у *другому* розділі дослідження.

Світланою Вячеславівною зроблено добір навчального матеріалу, розроблено і

описано підсистему вправ і завдань, запропоновано модель організації освітнього процесу формування лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні студентів галузі будівництва та цивільної інженерії за умов контекстного навчання, охарактеризовано KWL та SQ3R методи активного читання, представлено робочу навчальну програму: описано мету, завдання і зміст академічної навчальної дисципліни «Фахова англійська мова» (ESP) для спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія, уточнено цілі та зміст формування лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні в майбутніх інженерів спеціальності.

У *першому* підрозділі дисертанткою під час добору текстів для навчання професійно орієнтованого читання для студентів галузі Будівництво та цивільна інженерія було враховано відповідність напрямів навчального матеріалу комунікативним інтересам і потребам студентів у читанні з метою безпосереднього впливу на мотиваційну складову готовності здобувачів освіти до професійно орієнтованого читання. На нашу увагу заслуговує проведене Світланою Вячеславівною анкетування для виявлення існуючих проблем у читанні на заняттях з англійської мови та удосконалювання процесу розвитку лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні для майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії. Також треба зауважити, що результати анкетного опитування були враховані у ході методичного експерименту і організації методичних матеріалів для навчання професійно орієнтованого читання під час розроблення навчального посібника.

На нашу увагу заслуговує розроблена Світланою Вячеславівною підсистема вправ і завдань для формування лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні студентів галузі будівництва та цивільної інженерії за умов контекстного навчання, яка описана у *другому* підрозділі.

У роботі подано приклади вправ і завдань з використанням автентичної

візуалізації навчальної інформації для передтекстового етапу навчання читання, приклади текстових завдань, які ґрунтуються на KWL та SQ3R методах активного читання для текстового етапу та післятекстовий етап з прикладами післятекстових завдань, які створені з опорою на автентичну візуалізацію навчальної інформації.

У *третьому* підрозділі представлено модель організації освітнього процесу формування у студентів лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні. Описані мета, завдання і зміст академічної дисципліни «Фахова англійська мова». З урахуванням необхідності формування загальних і фахових компетентностей майбутніх інженерів дисертанткою обрано такі види читання, як ознайомлювальне (skimming), вивчальне (scanning/searching reading/in-depth reading) та пошукове читання (selective).

Суттєвим науковим результатом дисертації є експериментальна перевірка ефективності методики формування англійської лексичної компетентності у професійно орієнтованому активному читанні майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії.

У *третьому* розділі описано організацію і проведення методичного експерименту, реалізовано статистичну обробку та інтерпретацію отриманих результатів.

У ході основного природного вертикально-горизонтального експерименту, проведеного з грудня по квітень 2018-2019 навчального року на базі Київського національного університету будівництва і архітектури брали участь студенти четвертого курсу спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія спеціалізації: міське будівництво та господарство. Було математично підтверджено, що запропонована методика навчання професійно орієнтованого читання та автентична візуалізація навчальної інформації на основі SQ3R методу активного читання є найбільш ефективною.

Методичні рекомендації, які подано у третьому підрозділі, розроблені з урахуванням проведеного експериментального навчання.

У загальних висновках до дисертації надано загальні підсумки дослідження та розкрито перспективу подальшої роботи.

Основний зміст дисертації викладено на 170 сторінках. Джерельна база налічує 194 найменування (із них 63 – іноземними мовами).

Додатки (від А до З) подано на 41 сторінках. У додатках подаються істотні наукові результати, що містяться в дисертації, передусім анкети для інженерів спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія, приклади термінологічних лексичних одиниць в нормативній літературі, зразки завдань для доекспериментального й післяекспериментального зрізів знань, результати методичного експерименту, список публікацій за темою дослідження та акти впровадження тощо.

Ступінь обґрунтованості та достовірності результатів дисертаційної праці Світлани Вячеславівни Рубцової визначається *логічною та завершеною структурою* її дослідження. Робота добре проілюстрована таблицями, матеріалами додатків, прикладами. Дисертантка демонструє власну ерудицію, володіння методами дослідження, матеріалами та інформацією, що стосуються об'єкта та предмета дослідження, вміло користується літературними джерелами, роблячи при цьому доречні посилання.

У цілому дослідження побудовано чітко та логічно, виконано на належному теоретичному та експериментальному рівні. Зроблені висновки є повністю обґрунтованими, а саме дослідження є повністю завершеним та виконаним цілком самостійно.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Переходячи до дискусійної частини відгуку, хочемо висловити ряд міркувань та зауважень, що

виникли під час детального розгляду дисертаційної роботи Світлани Вячеславівни Рубцової:

1. У підрозділі 1.1 ґрунтовно подано методи навчання іноземних мов в історичному ракурсі. Оскільки назва підрозділу — «Ретроспективний аналіз методів навчання іноземних мов і їх потенціал для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні», то бажано було б також зосередити увагу на дослідженнях та науковцях, які вивчали проблему формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні в різних закладах освіти.

2. У підрозділі 1.2 було детально розглянуто поняття *інтерактивне навчання*, *інтерактивні технології* і *інтерактивні методи* та визначено методи активного читання для реалізації в моделі активного навчання. Вважаємо за необхідне зробити підсумок того, що було зроблено у цьому розділі, та визначити перспективу подальших дій, тобто з якою метою було розглянуто ці методи.

3. У підрозділі 1.3. досліджено передумови організації освітнього процесу навчальної дисципліни «Фахова англійська мова», які містять цілі англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні для спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія у межах академічної навчальної дисципліни «Фахова англійська мова». Бажано визначити, які саме цілі виокремлено для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні цієї спеціальності.

4. На нашу увагу заслуговує розроблена Світланою Вячеславівною підсистема вправ і завдань для формування лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні студентів галузі будівництва та цивільної інженерії за умов контекстного навчання, яка описана у *другому* підрозділі. У роботі подано

приклади вправ і завдань. Для кращого сприйняття цієї підсистеми бажано було б подати її у таблиці або схематично.

Наведені вище зауваження не є принциповими, оскільки перелічені недоліки не порушують ґрунтовності основних наукових положень дисертації, не зменшують вагомості отриманих даних.

8. Повнота викладення результатів в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в достатній кількості публікацій, зокрема: в 6 наукових статтях, з них 5 – у фахових збірниках, 3 – категорії «Б» і 1 – у зарубіжному виданні, 11 тезах доповідей на науково-практичних конференціях, у навчальному посібнику (англійською мовою) і 2 методичних рекомендаціях.

9. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження має *самостійний характер*, усі теоретичні положення і висновки отримано дисертанткою *особисто*. Дисертантка дотримувалась вимог *академічної доброчесності*. Аналіз дисертації та наукових публікацій Світлани Вячеславівни Рубцової, у яких висвітлені основні наукові результати дослідження, не дає підстав припускати, що в них мають місце порушення академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація). Зокрема, в разі використання ідей, тверджень, відомостей із зовнішніх джерел інформації, в роботі завжди є на них посилання, що відповідає нормам законодавства про авторське право й суміжні права.

Дисертація містить результати власних досліджень. Висунуті у дослідженні положення теоретично обґрунтовані та повністю експериментально підтверджені, мета дослідження досягнута, а його завдання – вирішені.

10. Висновок. Дисертація Світлани Вячеславівни Рубцової може вважатися вагомим внеском у розвиток методичної науки.

На підставі вивчення дисертації, фахових та інших публікацій вважаю, що за своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів виконана дисертація *Рубцової Світлани Вячеславівни* «**Формування в майбутніх інженерів галузі будівництва та цивільної інженерії англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому читанні**» є самостійною і завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – Освіта/ Педагогіка за спеціальністю – 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
Академії державної
пенітенціарної служби



О. П. Биконя

Підпис О. П. Биконі засвідчую.

Учений секретар
Академії державної
пенітенціарної служби



С. О. Назарко